

RISE kommentarer till Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond (2028 – 2034)

RISE är ett statligt ägt bolag med ett särskilt samhällsuppdrag, vilket innebär att vi har ett ansvar att verka för hållbar tillväxt i Sverige genom att stärka näringslivets konkurrenskraft och förnyelse samt bidra till en innovativ utveckling av samhället. Den europeiska policyutvecklingen, liksom de europeiska programmen, utgör en viktig del av vår verksamhet. De fungerar både som en strategisk ram för projekt, investeringar och samarbeten – som gör det möjligt för oss att omsätta forskning och innovation till hållbara lösningar. Mot denna bakgrund välkomnar vi inrättandet av en ny konkurrenskraftsfond (ECF) och **ambitionen att stärka sambandet mellan EU:s forskningspolitik och industripolitik** – en nyckelfaktor för att säkerställa att investeringar i forskning också leder till industriell tillämpning, tillväxt och resiliens.

Vi förutser att ECF:s framgång i hög grad avgörs av hur väl synergier mellan ECF och Horisont Europa (HE 2.0) fungerar i praktiken samt att finansieringsvillkoren i respektive program utformas väl. I september 2025 publicerade därför [RISE vår första analys och position för ECF och HE 2.0](#), med konkreta förslag till ändringar i respektive förordningstext.

Detta tilläggsdokument bygger vidare på RISE analys från september 2025 med ett särskilt fokus på digitalisering (*policy window Digital Leadership*) inom ECF. Genom att fördjupa oss i just detta policyfönster får vi en klarare bild av hur de föreslagna stödinstrumenten kan fungera i praktiken. Samtidigt är de rekommendationer vi lyfter fram inom det digitala området i hög grad relevanta även för ECF:s övriga tre policyfönster: omställning till ren industri (clean transition & industrial decarbonisation), hälsa och bioekonomi (health, biotech & bioeconomy) samt resiliens, försvar och rymd (resilience, defence industry & space).

ECF Chapter VI - Support for digital leadership

Efter att ha följt diskussionerna och positioneringen under hösten 2025 konstaterar RISE att de digitala initiativ som tidigare hanterats i separata arbetsprogram – exempelvis Digitala Europa och Horisont Europa – nu planeras integreras i ett enhetligt arbetsprogram. Vi förväntar oss att detta arbetsprogram kommer att genomföras enligt ECF:s regelverk och styrningsstruktur,

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress

Box 857
501 15 BORÅS

Besöksadress

Drottning Kristinas
väg 61
114 28 Stockholm

Tfn / Fax / E-post

010-516 50 00
033-13 55 02
info@ri.se

Konfidentialitetsnivå

K1 - Öppen

Detta dokument får endast återges i sin helhet, om inte RISE Research Institutes of Sweden AB i förväg skriftligen godkänt annat.

inklusive dess kommittéförfarande, i linje med artiklarna 15 och 83 i det föreslagna ECF-regelverket samt artikel 4.3 i det föreslagna specifika Horisont Europa-programmet.

Policy Window Program/ Instrument		Clean transition and industrial decarbonisation	Health and biotech, agriculture and bioeconomy	Digital Leadership	Resilience and security, defence industry and space	Total Budget	
European Competitiveness Fund (excluding Horizon)		€26.2bn	€20.4bn	€51.5bn	€125.2bn	€233.3bn	
		ECF InvestEU Instruments					€11 bn
		Innovation Fund					€41.2bn
Horizon Europa	Pillar II	€25,3bn	€19,7bn	€16.9bn	€6,4bn	€75,9bn	
	Other Pillars	Pillar I (ERC/MSCA) + Pillar III (EIC) + Pillar IV (RTIs with budget €10.9bn/Widening)					€99.1bn
						€451bn	
						RI SE	

Som bilden visar föreslås ECF:s digitala arbetsprogram tilldelas 68,4 miljarder €, varav 16,9 € avsätts till forsknings- och innovationsaktiviteter (RDI grants inom HE 2.0). Resterande 51,5 € fördelas till olika typer av finansiella instrument och stöd. RISE förutsätter **att en betydande del av ECF:s 51,5 miljarder kommer riktas till fonder**, eller s.k. ECF-grants som riktar sig till utvecklings- och implementeringsaktiviteter (*development and deployment*) – liknande de fonder och aktiviteter som idag finansieras från Digitala Europa-programmet.

Mot denna bakgrund har RISE – som en av de ledande aktörerna inom Programmet för ett digitalt Europa (2021–2027)¹ – analyserat Digitala Europas processer och villkor och formulerat följande rekommendationer för hur ECF:s digitala fonder, med fokus på utvecklings- och implementeringsaktiviteter, bör utformas och tillämpas:

- Flate rate för indirekta kostnader uppgår till endast 7 % i Digitala Europa, vilket är en mycket låg nivå. Det begränsar projekts möjligheter att täcka interna administrativa kostnader och kan påverka projektens genomförbarhet. RISE rekommenderar därför att höja flat rate nivån till ECF digital till minst 25%
- Kravet på 50 % medfinansiering, i kombination med den hittills begränsade nationella budgeten, innebär en betydande utmaning för projektgenomförande. Processen för att ansöka om medfinansiering har visat sig vara komplex och svår att överblicka. Inte minst eftersom den nationella medfinansieringsprocessen är separerad från EU-ansökan, och nationella budgetar är ofta obalanserade. Detta innebär att även projekt som beviljats stöd på EU-nivå riskerar att stå utan nationell medfinansiering och därmed inte kunna starta. Det är med andra ord svårt för sökande att få klarhet i tillgängliga medel, prioriteringsordning mellan projekt och tidpunkt för utbetalning. Detta skapar osäkerhet och riskerar att resurser läggs på ansökningar som inte kan genomföras på grund av bristande medfinansiering.

¹ [Halvtidsutvärdering av det svenska deltagandet i Programmet för ett digitalt Europa](#)

- Krav på medfinansiering och transparens i ansökningsprocessen är inte enbart en fråga för varje enskilt medlemsland. Även om Sverige skulle öka budgeten och införa en tydlig, effektiv och transparent process, påverkas projekten av att andra deltagarländer har egna regler och budgetföresättningar. I internationella projekt med flera länder kan detta leda till sena avhopp, förseningar och minskad effektivitet, vilket påverkar hela systemets funktion. För att stärka genomförbarheten och nyttan av programdelar som EDIH och TEF bör därför samordning och harmonisering av medfinansiering och processer mellan medlemsländer prioriteras.

Risk för minskat genomslag om non-profit-aktörers deltagande begränsas

Erfarenheter från Horisont Europa och Digitala Europa visar att hela ECF:s digitala värdekedja – från forsknings- och innovationsinsatser (HE 2.0) till utveckling och implementering (ECF) – i hög grad förutsätter medverkan av forskningsinstitut och andra offentliga aktörer med djup digital och teknisk kompetens. För att ECF ska nå avsett genomslag är det därför avgörande att villkor och statsstödsramverk utformas så att non-profit-aktörer, särskilt forskningsutförande organisationer, kan delta fullt ut. Det förutsätter bland annat att nationell medfinansiering möjliggörs och stöds av statsstödsregler som inte i praktiken begränsar forskningsinstituts bidrag till teknikutveckling, oavsett om EU-finansieringen sker inom ECF FoI-del (HE 2.0) eller inom fondens del för utveckling och implementering (ECF).

Parallella konsultationer kring GBER och statsstödsregler är därför centrala för genomförandet. Vid behov bidrar RISE gärna med fördjupad sakkunskap och konkreta rekommendationer i det arbetet. Inte minst eftersom vi anser att nationella stödmyndigheter behöver ha handlingsutrymme att bedöma när verksamhet kopplad till forskningsinstitut utgör icke-ekonomisk verksamhet och därmed faller utanför statsstödsreglernas tillämpningsområde. I de fall där verksamheten innebär tillhandahållande av varor eller tjänster på en marknad är det samtidigt viktigt att undvika onödigt tidskrävande notifieringsförfaranden och säkerställa proportionerliga stöd i förhållande till den samhällsnytta som skapas.

Vikten av europeiska partnerskap för ECF:s digitala satsningar

ECF-förordningen anger i artikel 39 en tydlig inriktning för EU:s prioriterade digitala investeringar. Dessa omfattar hela den digitala sektorn, inklusive artificiell intelligens (såsom AI-fabriker och gigafabriker), högpresterande datorsystem (HPC), kvantteknik, halvledare, fotonik samt annan kritisk digital infrastruktur.

RISE anser att EU måste bygga vidare på beprövade och etablerade genomförandeformer för att de digitala satsningarna ska få verklig effekt. Erfarenheter från tidigare storskaliga europeiska digitala investeringar visar att multinationella projekt och public-private partnerskap – särskilt Joint Undertakings (JU) – är avgörande för framgång. **RISE bedömer därför att dessa partnerskap bör utgöra en central del av ECF:s digitala verktygslåda.**

Inom det digitala området bildar befintliga JUs en stark grund för fortsatt digital utveckling och europeiskt ledarskap. Ett konkret exempel är AI-fabriken MIMER, som etablerats genom EuroHPC JU i samverkan mellan RISE och Linköpings universitet – vilket exemplifierar hur europeiska partnerskap effektivt kan omsätta strategiska politiska ambitioner i konkret kapacitet och operativ verksamhet.

I takt med att förhandlingarna om ECF fortskrider och nästa programperiod tar form förändras landskapet för europeiska partnerskap. Detta väcker viktiga frågor om hur befintliga digitala partnerskap – såsom EuroHPC JU och CHIPS JU – kan vidareutvecklas och fortsatt bidra till EU:s digitala mål. RISE anser att följande aspekter är avgörande att beakta i ECF (ev. HE 2.0) förhandlingarna om fortsättningen för europeiska partnerskap:

- **Finansieringens praktiska komplexitet och behov av förutsägbarhet:** Finansiering kombineras idag från flera EU-program, där varje program har egna regelverk och rapporteringskrav. Exempelvis finansieras EuroHPC JU med medel från Digital Europe Programme, Horisont Europa och andra program, vilket skapar parallella administrativa processer för deltagande aktörer. RISE understryker att denna komplexitet inte behöver vara ett hinder – förutsatt att regelverken är förutsägbara och systemen för nationell medfinansiering fungerar väl.
- **Harmonisering och regelverk:** Kommissionens ambition att ECF ska främja ökad harmonisering mellan EU-program – inklusive ett gemensamt regelverk ("one single rulebook") för Joint Undertakings – är ett möjligt steg. För att detta ska få full effekt är det avgörande att villkoren inom Horisont Europa används som utgångspunkt. Erfarenheter visar att dagens villkor inom Digital Europe-programmet är mindre fördelaktiga, vilket riskerar att hämma både investeringar och deltagande i digitala partnerskap under perioden 2028–2034 för forskningsinstitut och andra offentliga aktörer med digital och teknisk kompetens.

Sammantaget anser RISE att för att ECF ska nå sina digitala mål måste EU fortsätta att använda och vidareutveckla beprövade europeiska partnerskapsmodeller. Ett nära och välfungerande samspel mellan ECF och Horisont Europa är i detta sammanhang en nyckelfaktor för att möjliggöra effektiva investeringar, brett deltagande och ett långsiktigt europeiskt digitalt ledarskap. Därför motsätter vi oss formuleringen i ECF-förordningens förord (preamble, 13) om att "...the number of joint undertakings should be as limited as possible". RISE anser istället att respektive policyfönster inom ECF bör utnyttja styrkan hos Joint Undertakings för att effektivt etablera och driva teknikintensiva satsningar.

Pilot lines – ECF:s stöd till teknikinfrastrukturer

Ett centralt budskap i RISE:s inspel från september 2025, med föreslagna ändringar i förordningarna för både Horizon Europa och ECF, har varit att införa definition och stöd för teknikinfrastrukturer även i ECF-förordningen. Under höstens positionering mot de europeiska institutionerna – och mot bakgrund av den pågående europeiska policyutvecklingen – har det blivit tydligt att även om teknikinfrastrukturer inte formellt integreras i ECF, så kommer stöd för test- och demonstrationsmiljöer att kanaliseras genom stöd för pilot lines (*pilot lines nämns även i ECF art 39. 2 C*). RISE anser att begreppet 'pilot lines' inom ECF bör fungera som motsvarigheten till Horisont Europas 'technology infrastructures'. EU:s nyligen antagna strategi för forsknings- och teknikinfrastrukturer (från september 2025) inkluderar "pilot lines" till definitionen av teknikinfrastrukturer:

*"Technology infrastructures are facilities, equipment, capabilities and resources required to develop, test, upscale and validate technology. They include, amongst others, test beds, **pilot lines**, pilot plants and demonstration facilities, cleanrooms, and living labs. Their primary purpose is to enable and accelerate technological innovations towards societal/market adoption, boosting industrial competitiveness. The key added value of technology infrastructures lies in allowing companies to derisk their R&D&I investments before market*

introduction and to have ideas and concepts tested and validated for faster uptake at commercial scale” ([EU RTI strategy 2025](#))

RISE anser därför att ECF förordningen tydliggör att pilot lines inte är vanliga produktionslinjer, utan strategisk teknikinфраstruktur. Deras värde ligger i möjligheten att testa, demonstrera och vidareutveckla processer i ett skede där industrin ännu inte kan eller vill bära hela risken – och där nyttan ofta är systemövergripande snarare än direkt kommersiell.

Att beakta i ECF för stöd till pilot linor

För att ECF effektivt ska stärka Europas teknologiska suveränitet inom områden som kvantteknik, mikroelektronik och AI, måste pilot lines vara en prioriterad stödform. Under den nuvarande programperioden har EU prövat stödformer för pilot lines. RISE anser att ECF bör genomföra en samlad och systematisk analys av dessa erfarenheter för att identifiera vad som fungerat väl och vad som varit mindre effektivt:

- Erfarenheter från Chips Act, inklusive finansiering via Chips Joint Undertaking, visar samma typ av komplexitet som RISE tidigare identifierat kring Joint Undertakings. Särskilt gäller detta kombinationen av olika finansieringsinstrument och parallella upphandlings- och anskaffningsmekanismer (“procurement” och “joint procurement and grants”) under etableringsfasen av chips pilot lines. RISE bedömer att denna komplexitet riskerar att fördröja genomförandet och minska Europas handlingskraft i en global teknologisk konkurrens som kräver hög agilitet.
- Finansieringsvillkoren måste möjliggöra fullt deltagande för forsknings- och teknikorganisationer (RTO:er), vars insatser är avgörande för att pilot lines ska fungera som effektiva bryggor mellan forskning, utveckling och industriell tillämpning.
- ECF och respektive policyfönster från början bör ha tillgång till dedikerade medel för pilot lines, utan att vara beroende av omfördelning från andra program som Horisont Europa.
- RISE anser att ECF:s stöd för pilot lines (capex) inte bör begränsas till nyetableringar, utan även omfatta uppgraderingar av befintlig infrastruktur för att fullt ut utnyttja Europas etablerade test- och demonstrationsmiljöer.

RISE:s synpunkter på den föreslagna styrningsstrukturen inom European Competitiveness Fund (ECF)

ECF: Artikel 14 Governance and Advisory Boards

RISE välkomnar Europeiska kommissionens ambition att stärka Europas teknologiska och industriella bas genom ECF och ett samordnat ramverk för forskning, innovation och industriella investeringar. Inrättandet av ett **Strategic Stakeholder Board** (Artikel 14.4) och ett **Investment Committee** (Artikel 14.5–9) är ett viktigt steg mot en långsiktig och tydlig strategi för Europas konkurrenskraft, teknologiska självständighet och gröna omställning.

RISE understryker att styrningen måste balansera industriella prioriteringar med forskning och innovation. För att skapa långsiktigt värde bör beslut baseras på teknologisk framsyn, tvärsektoriell samverkan och evidensbaserad analys. I detta sammanhang spelar forsknings- och teknologioorganisationer (RTO:er) en avgörande roll. RTO:erna är unikt placerade mellan akademi, näringsliv och samhälle och omsätter vetenskapliga genombrott till praktiska tillämpningar och industriell nytta.

Genom att säkerställa RTO:ernas representation i både Stakeholder Board och Investment Committee kan kommissionen skapa en styrning som är både strategiskt koordinerad och praktiskt förankrad. Detta stärker Europas förmåga att omvandla forskningsinvesteringar till konkurrenskraftiga lösningar, robusta industriella ekosystem och konkreta samhällsnyttor.

RISE:s rekommendationer

- **Inkludera RTO:er som permanenta medlemmar** i både Strategic Stakeholder Board och Investment Committee för att säkerställa teknisk och innovationsbaserad kompetens i beslutsprocesserna.
- **Skapa tydliga kopplingar mellan ECF och EU:s forskningsprogram**, särskilt Horisont Europa, inklusive verktyg som Competitiveness Coordination Tool och Observatory of Emerging Technologies, för kontinuerlig kunskapsöverföring mellan forskning, industri och politiska prioriteringar.
- **Utveckla mekanismer för teknologisk framsyn och systemanalys** i nära samarbete med RTO:er, för att säkerställa att investeringar riktas mot områden med hög långsiktig innovationspotential.
- **Säkra balanserad representation** mellan industri, akademi, forskningsorganisationer och samhällsaktörer i de nya styrningsorganen, för att undvika sektoriserade beslut och främja en helhetssyn i Europas konkurrenskraftsagenda.

Slutord

RISE har valt att i detta dokument zooma in på digitala policyfönstret – ett område där detaljerna fortfarande är begränsade. Vi hoppas att våra analyser och synpunkter kan vara till nytta i de pågående förhandlingarna. Som tidigare nämnt är detta ett komplement till RISE:s grundposition för ECF och Horisont Europa 2.0, [som finns tillgänglig här](#).

RISE bedömer att EU:s stöd via ECF och Horisont Europa 2.0, kombinerat med förenklingsåtgärder och riktade investeringar i gränslandet mellan forskning och utveckling, är en lovande väg för att stärka EU:s industripolitik och långsiktiga teknologiska konkurrenskraft. Mycket av värdet avgörs dock av hur stöden utformas i praktiken och hur den nya styrningsmodellen implementeras – faktorer som avgör Sveriges möjlighet att maximera nyttan av det europeiska programlandskapet.

RISE kommer att fortsätta följa och bidra i de europeiska diskussionerna och samarbetar gärna med de nationella representanterna. Ni är varmt välkomna att kontakta våra experter nedan för frågor eller vidare dialog.

Kontakt	Kompetens
Adam Andersson: Director European Affairs adam.andersson@ri.se	Budget (MFF) och programstruktur (HE/ECF), teknikinfrastrukturer/pilot lines, kontaktperson EARTO (European Association of RTOs)
Carl Jeding: Director Public Affairs carl.jeding@ri.se	Budget/MFF & VD-kontakt
Susanne Berens Olsson: Chefsjurist susanne.berens.olsson@ri.se	Juridik, statsstöd, offentlig upphandling/innovationsupphandling
Björn Skarp: Jurist bjorn.skarp@ri.se	Juridik, statsstöd, offentlig upphandling/innovationsupphandling
Per Lindquist: Chef Grants Office per.lindquist@ri.se	Finansieringsvillkor
Carina Olsson: Senior forskningsrådgivare Grants Office carina.olsson@ri.se	Finansieringsvillkor
Marie Pauli: Senior forskningsrådgivare Grants Office marie.pauli@ri.se	Finansieringsvillkor
Joel Jakobsson: Senior forskningsrådgivare Grants Office joel.jakobsson@ri.se	Finansieringsvillkor